

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента, доктора філософії Гречана Павла Юрійовича
на дисертаційну роботу Шашина Олександра Юрійовича
«Антисипативне управління виробничим підприємством за сучасних умов»
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 073 Менеджмент

Грунтовний аналіз дисертаційної роботи Шашина Олександра Юрійовича на тему «Антисипативне управління виробничим підприємством за сучасних умов», поданої до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії у Закладі вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая», дає підстави для формування узагальненого висновку щодо актуальності обраної теми, рівня наукової обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, достовірності та значущості отриманих результатів, їх наукової новизни, теоретичної та практичної цінності, а також для надання загальної оцінки дисертаційної роботи.

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

Дисертаційна робота присвячена аналізу проблематики антисипативного управління виробничими підприємствами в умовах зростаючої невизначеності, цифрової трансформації, воєнного стану та посилення зовнішньоекономічних ризиків. Обрана тема є своєчасною та належно аргументованою, оскільки функціонування сучасних виробничих підприємств відбувається в середовищі підвищеної турбулентності, за якого традиційні реактивні й адаптивні підходи до управління дедалі частіше втрачають ефективність.

Запропонований у дисертації підхід до антисипативного управління спрямований на завчасне виявлення можливих загроз і формування управлінських рішень на основі інтерпретації слабких сигналів, що узгоджується з сучасними напрямами розвитку теорії та практики менеджменту. Актуальність дослідження додатково підсилюється потребою забезпечення стійкості виробничого сектору економіки України в умовах системних кризових викликів.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематики науково-дослідних робіт, що реалізовувалися у межах наукових програм Закладу вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая», а саме: 0118U001589 – «Підвищення ефективності управлінської структури економічних систем на різних рівнях функціонування» та 0118U001588 – «Модернізаційні детермінанти трансформації суспільно-територіальних систем України в умовах посилення процесів євроінтеграції. Отримані результати суттєво доповнюють зазначені наукові напрями та розвивають їх у частині формування антисипативних управлінських механізмів на рівні виробничих підприємств.

3. Наукова новизна одержаних результатів

Дисертаційна робота містить наукову новизну, до найбільш суттєвих наробок можна віднести:

- обґрунтування концептуального підходу до виявлення слабких сигналів у системі антисипативного управління виробничим підприємством;
- розроблення сценарної моделі розвитку підприємств з виокремленням інерційно-реактивного, адаптивно-компенсаторного та антисипативно-проривного режимів функціонування;
- формування комплексної рамки оцінювання антисипативної спроможності підприємств з урахуванням поведінкової, цифрової та екологічної зрілості;
- уточнення та розвиток понятійно-категоріального апарату антисипативного управління в контексті сучасних викликів виробничого середовища.

На мою думку, подана дисертаційна робота становить суттєвий внесок у розвиток прикладних досліджень у сфері управління підприємствами, зокрема в частині обґрунтування та формування антисипативних управлінських рішень у відповідь на виклики мінливого та турбулентного середовища.

4. Практична цінність одержаних результатів та рекомендації щодо їх подальшого використання

Практична значущість дисертаційної роботи полягає, зокрема, у запропонованому підході до виявлення та аналізу слабких сигналів, що розглядаються як основа для прийняття управлінських рішень у виробничому середовищі. Запропонований автором підхід дозволяє не лише оцінювати поточний стан підприємства, а й фіксувати ранні відхилення, які потенційно можуть свідчити про наближення дестабілізуючих впливів.

З огляду на складність сучасного економічного контексту, акцент на випередження, а не лише на реагування, видається цілком виправданим. У роботі обґрунтовано, що підприємство в таких умовах повинно діяти не як пасивний об'єкт впливу, а як активний учасник процесів, здатний самостійно формувати логіку реагування. Отримані результати можуть знайти застосування як у межах внутрішнього стратегічного управління на підприємствах, так і при формуванні рішень на рівні регіональної економічної політики в умовах нестабільності.

5. Повнота викладення матеріалів дисертації в наукових працях, які опубліковані автором.

За темою дисертації опубліковано 13 наукових праць, серед яких 7 статей у фахових виданнях України, 2 – у закордонних журналах, що входять до міжнародних наукометричних баз, а також 4 матеріали, що відображають апробацію результатів дослідження. Такий рівень публічної фіксації основних положень дисертації дає підстави говорити про достатню апробацію і підтвердження їхньої наукової та практичної значущості. Робота справляє враження самостійного дослідження, результати якого можуть становити інтерес для фахівців у сфері управління виробничими підприємствами.

6. Аналіз змісту дисертації. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації

Робота Шашина О. Ю. є завершеним дослідженням, що включає анотацію українською та англійською мовами, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки.

Дисертація присвячена темі антисипативного управління виробничими підприємствами в умовах нестабільності, посилених зовнішньоекономічних ризиків і цифрових викликів. Автор розглядає антисипативність як здатність підприємства діяти на випередження, використовуючи слабкі сигнали для прийняття рішень у складному середовищі.

У першому розділі зібрано й узагальнено наукові підходи до розуміння антисипативного управління, проаналізовано еволюцію понятійного апарату, виявлено ключові характеристики цього підходу. Окремо проаналізовано чинники, що стримують впровадження подібних практик у національному контексті.

У другому розділі подано методичний підхід до оцінювання антисипативної спроможності підприємств. Обґрунтовано вибір індикаторів, які враховують організаційні, поведінкові, цифрові та екологічні аспекти. Застосовано методи, що дають змогу інтегрувати ці характеристики в узагальнену оцінку та виявляти вразливі зони управлінської системи.

У третьому розділі розроблено підхід до виявлення слабких сигналів на основі поєднання кількісного аналізу динамічного та структурного профілів підприємства. Побудовано сценарну модель розвитку з варіативними режимами функціонування. Запропоновано низку управлінських рішень, що відповідають різним сценаріям та рівню готовності виробничого підприємства до змін.

У висновках узагальнено результати, зроблені в межах поставлених завдань. Список використаних джерел охоплює роботи з теорії управління, стратегічного аналізу та суміжних напрямів. Додатки містять матеріали, що підтверджують впровадження окремих положень роботи.

7. Достовірність отриманих результатів та висновків

Достовірність результатів дослідження підтверджується логічною послідовністю між поставленою метою, сформульованими завданнями та обраною структурою викладу. Обґрунтування ключових положень базується на врахуванні специфіки антисипативного управління в умовах нестабільності. Це зумовило застосування таких методів, як сценарне моделювання, індикативна оцінка з багатьма показниками, експертне узагальнення та імовірнісний підхід до фіксації слабких сигналів.

8. Оформлення дисертації, дотримання вимог академічної доброчесності та повнота викладення наукових положень та результатів в опублікованих працях

У дисертації дотримано вимог до академічної етики. Автор коректно працює з джерелами, чітко позначає власні положення й аналітичні висновки. Основні ідеї дослідження викладено у публікаціях: семи статтях у фахових виданнях України та

двох у зарубіжних наукових журналах, що входять до міжнародних баз індексації. Окремі аспекти теми були предметом виступів на вітчизняних і міжнародних конференціях. Це свідчить про належний рівень апробації матеріалу та самостійність проведеної роботи.

9. Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи

1. На стор. 48, 54–55, де аналізується понятійно-категоріальний апарат антисипативного управління, доцільно було б глибше окреслити відмінності між «антисипативним управлінням» і суміжними підходами, зокрема, превентивним управлінням. Така диференціація дозволила б чіткіше позиціонувати запропоновану концепцію в межах сучасних управлінських теорій і уникнути можливого термінологічного перехрестя.

2. У параграфі 2.1, де здійснюється діагностика стану виробничих підприємств, доцільним було б подати коротке обґрунтування обраного часового горизонту аналізу динамічних рядів. Це посилює б аналітичну прозорість дослідження, дозволило краще зрозуміти логіку формування вибірки та підвищило б аргументованість висновків щодо динаміки показників у контексті нестабільного середовища.

3. У параграфі 2.3 (с. 128–143) автором обґрунтовано застосування кількох методів оцінювання антисипативного управління. Водночас доцільним виглядало б узагальнити ці підходи у вигляді матриці переваг та обмежень. Такий формат візуалізації дозволив би систематизувати методологічні засади аналізу, полегшити порівняння застосованих методів, а також надати читачеві більш цілісне уявлення про обґрунтованість вибору конкретних інструментів.

4. У таблиці 2.3 (с. 111), де відображено технологічну структуру виробництва в Україні за рівнями технологічності, обґрунтовано подано як абсолютні показники, так і темпи їх зміни. Разом з тим, для підсилення аналітичного потенціалу цієї таблиці доцільно було б додатково включити питоми ваги кожної групи у загальному обсязі виробництва. Це дозволило б чіткіше окреслити структурні зрушення в технологічному профілі та їх можливий вплив на антисипативну спроможність різних секторів економіки.

10. Висновки

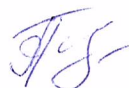
Представлена дисертація Шашина Олександра Юрійовича є завершеним дослідженням, яке має чітко окреслену методичну базу, логічну структуру та відповідає вимогам до наукових праць такого рівня. У роботі запропоновано авторське бачення антисипативного управління виробничим підприємством в умовах підвищеної турбулентності, що знайшло своє втілення в системі аналітичних підходів, сценарному моделюванні стратегічних режимів функціонування та розробці діагностичних інструментів.

Поставлені цілі реалізовано через поєднання теоретичних узагальнень і практичної апробації. Тематика дослідження належить до галузі знань 07 – «Управління та адміністрування» і спеціальності 073 – «Менеджмент», що відповідає профілю здобувача та змісту виконаної роботи.

З огляду на наукову новизну, прикладну спрямованість результатів і їхню відповідність сучасним викликам у сфері управління, вважаю, що дисертаційна робота Шашина Олександра Юрійовича «Антисипативне управління виробничим підприємством за сучасних умов» відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого наказом МОН України від 12.01.2022 р. № 44, а також вимогам до оформлення дисертацій, визначеним наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40. Здобувач Шашин Олександр Юрійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 073 Менеджмент.

Рецензент

викладач кафедри менеджменту, маркетингу та публічного адміністрування Закладу вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая», доктор філософії за спеціальністю 073 Менеджмент

Павло ГРЕЧАН

Підпис Павла ГРЕЧАНА засвідчую
Ректор Закладу вищої освіти
«Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая»,
доктор економічних наук, професор

Вероніка ХУДОЛЕЙ